

Biznes odpowiedzialny społecznie

<https://doi.org/10.33141/po.2007.78.05>

Bożena Gajdzik

Przeгляд Organizacji, Nr 7/8 (810/811), 2007, ss. 17-20
www.przekladorganizacji.pl
Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa (TNOiK)

Odpowiedzialność społeczna przedsiębiorstw – ujęcie definicyjne

Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw, traktowana jako „zobowiązanie biznesu do przyczyniania się do zrównoważonego rozwoju ekonomicznego poprzez prace z zatrudnionymi i ich rodzinami, społecznością lokalną oraz społeczeństwem jako całością w celu podnoszenia jakości ich życia”¹⁾. „Odpowiedzialność społeczna jest [...] efektywną strategią zarządzania w przedsiębiorstwie, która przyczynia się do wzrostu konkurencyjności danego przedsiębiorstwa, budowania reputacji i jednocześnie kształtowania korzystnych warunków dla rozwoju społecznego i ekonomicznego”²⁾. Według Unii Europejskiej, *Corporate Social Responsibility* (CSR) – Społeczna Odpowiedzialność Przedsiębiorstw jest koncepcją „dobrowolnego uwzględniania przez firmę aspektów społecznych i ekologicznych podczas prowadzenia działań handlowych i w kontaktach z interesariuszami”³⁾.

Unia Europejska a biznes społecznie odpowiedzialny

W Unii Europejskiej debata na temat społecznej odpowiedzialności biznesu toczy się od 1995 r., niemniej jednak zintensyfikowanie działań nastąpiło w 2001 r., kiedy to Komisja Europejska przygotowała dokument o nazwie *Green Paper on CSR* (CSR – *Corporate Social Responsibility*). Dokument opisuje zakres społecznej odpowiedzialności w wymiarze zewnętrznym i wewnętrznym. Adresatami wewnętrznego wymiaru odpowiedzialności są między innymi pracownicy firmy. Dbłość o rozwój ich wiedzy, umiejętności i kwalifikacji, przestrzeganie prawa pracy i praw człowieka, „sprawiedliwy system nagradzania” to tylko niektóre aspekty wewnętrznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa. Działania zewnętrzne mieszczące się w systemie społecznie odpowiedzialnego biznesu to dbłość o środowisko przyrodnicze, lojalność i uczciwość w stosunku do kontrahentów

(przedsiębiorstwa powinny przestrzegać zasad społecznej odpowiedzialności w ramach całego łańcucha logistycznego), gwarancja jakości produktów, współpraca z instytucjami i organizacjami rządowymi i samorządowymi, udział w akcjach niesienia pomocy potrzebującym itp.⁴⁾

Standardy i systemy społecznej odpowiedzialności

Wraz ze wzrostem zainteresowania problematyką społecznej odpowiedzialności zaczęły powstawać standardy odpowiedzialności społecznej. Ogólne reguły postępowania stały się niewystarczające dla przedsiębiorstw. Również opinia publiczna domagała się potwierdzenia i pomiaru działań określanych mianem społecznej odpowiedzialności. Powstały zatem szczegółowe wytyczne, do których należą między innymi standardy: AA1000, SA8000 oraz indeks giełdowy FTSE4GOOD. Istniejące standardy pozwoliły przedsiębiorstwom na tworzenie systemów społecznej odpowiedzialności.

System społecznej odpowiedzialności to zamierzony, uporządkowany układ działań zapewniających realizację polityki społecznej przedsiębiorstwa. Struktura systemu jest zbliżona do znanych przedsiębiorstwom systemów, tj. Systemu Zarządzania Jakością – SZJ i Systemu Zarządzania Środowiskowego – SZŚ. System społecznej odpowiedzialności jest częścią ogólnego systemu zarządzania firmą. Opracowanie systemu CSR obejmuje trzy podstawowe fazy: przygotowawczą, realizacji i kontroli⁵⁾ (rysunek).

Studium przypadku – przedsiębiorstwo hutnicze Mittal Steel Poland

Etyka w przedsiębiorstwie hutniczym

W czerwcu 2005 r. największe przedsiębiorstwo hutnicze Mittal Steel Poland SA⁶⁾ przyjęło kodeks etyczny. Reguły kodeksu przedsiębiorstwa Mittal Steel Poland skierowane są zarówno do całego przedsiębiorstwa, jak i wszystkich spółek zależnych, wszystkich pracowników, dyrektorów i członków organów korporacji. Kodeks określa zasady zachowania się pracowników w miejscu pracy i poza nim. Istotą etyki zawodowej jest wyeliminowanie postępowania, które mogłoby godzić w pozytywny wizerunek przedsiębiorstwa. W kodeksie uregulowane są następujące kwestie: korzystania z sieci elektronicznego przekazu informacji, przyjmowania prezentów i innych korzyści, przestrzegania tajemnicy służbowej, prowadzenia działalności politycznej, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa pracy, poszanowania praw innych, relacji z kooperantami, klientami, ochrony danych osobowych, ochrony mienia i wartości przedsiębiorstwa, reagowania na działania nieetyczne i niezgodne z prawem⁷⁾. Kodeks etyczny w tym przedsiębiorstwie hutniczym tworzy

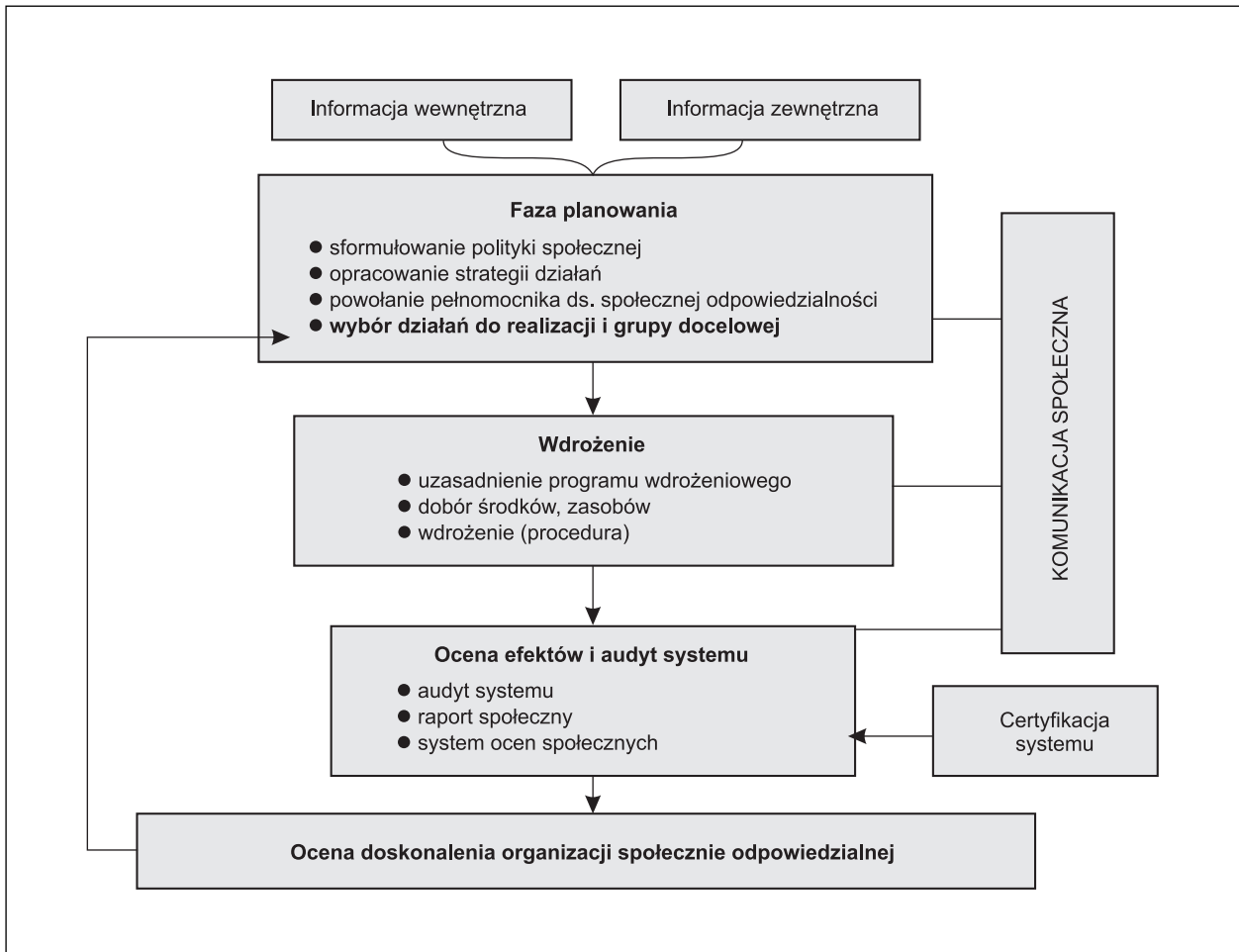
podwaliny pod nową kulturę firmy, będącą urzeczywistnieniem wizji bycia najbardziej szanowaną firmą hutniczą na świecie. Mittal Steel to globalne i wielokulturowe przedsiębiorstwo. W takim przedsiębiorstwie trzeba nauczyć się unikać konfliktów, szanować poglądy i przekonania innych, umiejętnie współpracować z otoczeniem w interesie i dla dobra całej organizacji.

Dbalność o środowisko przyrodnicze

Proces ochrony środowiska oparty jest na dynamicznym modelu zapobiegania powstawaniu odpadów. W analizowanym przedsiębiorstwie hutniczym realizacja zasad zrównoważonego rozwoju odbywa się w ramach funkcjonujących programów Czystszej Produkcji i Systemów Zarządzania Środowiskowego (norma ISO 14001). Przedsiębiorstwo podjęło wiele inwestycji, które mają zmniejszyć negatywne oddziaływanie firmy na środowisko. Najważniejsze z nich to⁸⁾: budowa nowych elektrofiltrów odpylających taśmę spiekalniczą, modernizacja gospodarki szlamowej, rekultywacja i reeksploracja części składowiska odpadów przemysłowych, modernizacja spiekalni, wytłumianie nadmiernego hałasu z urządzeń technologicznych, montaż instalacji do recykulacji spalin, wdmuchiwanie pyłu węglowego do wielkiego pieca, pomiaru emisji zanieczyszczeń w sposób ciągły. Przedsiębiorstwo stosuje nowoczesne filtry tkaninowe i elektrofiltry, które zatrzymują ok. 99% szkodliwych pyłów, uregulowało gospodarkę wodno-ściekową (uruchomienie końcowych oczyszczalni ścieków, domknięcie obiegu wody), realizuje recykling odpadów, np. oleje, zendra, zgorzelina, odpady smołowe, odpady cynkonośne, skrzepy, żużel piecowy i stalowniczy. Przedsiębiorstwo organizuje akcje i happeningi ekologiczne, np. akcja sadzenia drzew na Dzień Ochrony Środowiska (100 tys. drzew w strefie ochronnej Dąbrowy Górniczej).

Odpowiedzialność przedsiębiorstwa wobec interesariuszy

Kolejne obszary społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa hutniczego wynikają z wypełniania moralnych powinności wobec interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych (pracowników, klientów, akcjonariuszy, dostawców, kontrahentów, społeczeństwa). Podstawą odpowiedzialności przedsiębiorstwa Mittal Steel Poland SA wobec pracownika jest przede wszystkim: przestrzeganie prawa i standardów (prawo pracownicze, prawo pracy, normy bhp i standardy warunków pracy). W analizowanym przedsiębiorstwie systematycznie maleje liczba wypadków przy pracy. W 2003 r. odnotowano 259 wypadków, w 2004 było 198 wypadków przy pracy, a w 2005 – 156 wypadków (spadek w stosunku do roku 2003 o 40%)⁹⁾. Odpowiedzialność firmy wobec pracowników to także: godziwe wynagrodzenie,

Rys. Proces tworzenia systemu społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa

Źródło: B. GAJDZIK, *System społecznej odpowiedzialności biznesu – nowe wyzwanie dla przedsiębiorstw sektora hutniczego*, „Hutnik. Wiadomości Hutnicze”, nr 11/2006, s. 516.

poszanowanie godności pracowników, partycypacja pracowników w zarządzaniu przedsiębiorstwem, skuteczna i sprawna komunikacja, dbałość o rozwój wiedzy i umiejętności pracowniczych i wiele innych działań. Przedsiębiorstwo realizuje program zarządzania wiedzą – *Knowledge Management Programme* (KMP). Program obejmuje realizację szkoleń i wymianę doświadczeń między podmiotami korporacji z zakresu działalności podstawowej (w 2005 r. w całej spółce wzięło udział ponad 24 tys. pracowników), pracownicy uczą się także języków obcych (głównie angielskiego), szkolenia mają charakter *off-on-job*, np. wykłady, jak również *on-the-job*, np. szkolenia bezpośrednio na stanowisku pracy, tzw. przywarsztatowe, najczęściej w zakresie obsługi maszyn i urządzeń. W 2006 r. rozpoczęły się szkolenia dla kadry kierowniczej w ramach tzw. programu Akademia menedżera. Podnosi się umiejętności menedżerów w zakresie zarządzania zmianami.

Przedsiębiorstwo Mittal Steel stosuje nowoczesne formy komunikacji, np. w październiku 2006 r. uruchomiono elektroniczną pocztę zaufania. Pra-

cownik przesyła zapytanie lub opisuje problem i w ciągu 8–13 dni otrzymuje odpowiedź. Firma ma wewnętrzną sieć komunikacji intranet, wydaje tygodnik „Polska Stal”, organizuje spotkania i konferencje pracownicze, bada opinie pracowników, rozpoznaje się ich potrzeby, preferencje, upodobania. Przedsiębiorstwo dba o rekreację i wypoczynek pracowników i ich rodzin. Jest organizatorem Centralnego Rajdu Hutników, rozgrywek piłkarskich, kolonii, pikników i festynów pracowniczych. Celebrytuje się Dzień Hutnika, Dzień Dziecka, Dni Ziemi. Mittal Steel Poland nie zapomina także o byłych pracownikach, zapraszając ich na spotkania świąteczne, przekazując im paczki, kupony konsumpcyjne.

Zobowiązania przedsiębiorstwa wobec interesariuszy zewnętrznych są zróżnicowane i wynikają z oczekiwań grup docelowych. W stosunku do klienta przedsiębiorstwo deklaruje najwyższą jakość swoich produktów, sprawną i szybką obsługę oraz relacje bazujące na zaufaniu. W odniesieniu do akcjonariuszy firma zobowiązuje się do zapewnienia długoterminowych dochodów. Dostawcy otrzymują za-

pewnienie o przejrzystości transakcji, terminowości zapłaty itp. Przedsiębiorstwo wdraża komputerowy system obsługi biznesu SAP. Wprowadza się ujednoczenie procedur, które mają być przejrzyste, czytelne i usprawnią funkcjonowanie firmy we wszystkich obszarach biznesowych (od zaopatrzenia po dystrybucję i marketing). Przedsiębiorstwo doskonali System Zarządzania Jakością (ISO 9001:2000) i zapewnia elektroniczną obsługę klientów (Ekstranet).

Coraz częściej przedsiębiorstwo Mittal Steel Poland SA podejmuje działania na rzecz społeczności lokalnych. Spółka organizuje festyny, dni otwarte (co roku w maju można zwiedzać hutę), doraźną pomoc dla placówek publicznych (szkół, szpitali). W 2006 r. przedsiębiorstwo wyposażyło Szkołę Podstawową nr 3 w Świętochłowicach w multimedialną pracownię językową, pomagało także przy remoncie szkoły, zakupiło sprzęt do biblioteki i czytelnicy w Dąbrowie Górniczej, wyposażyło szpital w Sosnowcu w nowoczesny sprzęt (aparat do badań elektromiograficznych), uczestniczyło w finansowaniu pracowni językowej w Zespole Szkół Ekonomiczno-Usługowych w Świętochłowicach.

Podsumowanie

Działania z zakresu określania nowej roli przedsiębiorstw we współczesnej gospodarce są ciągle rozbudowywane. Instytucje międzynarodowe, europejskie, instytucje giełdowe i finansowe, klienci, inwestorzy coraz częściej oceniają przedsiębiorstwa przez pryzmat zakresu działań podejmowanych w ramach realizacji strategii biznesu społecznie odpowiedzialnego. Firmy rozumieją potrzebę budowania wizerunku przedsiębiorstwa odpowiedzialnego społecznie. Przykładem jest przedsiębiorstwo hutnicze Mittal Steel Poland SA, które było obiektem analizy.

dr inż. Bożena Gajdzik
Politechnika Śląska

PRZYPISY

- ¹⁾ Definicja Światowej Rady Biznesu na rzecz Zrównoważonego Rozwoju.
- ²⁾ W. GASPARIKI, A. LEWICKA-STRZAŁECKA, B. ROK, G. SZULCZEWSKI, *Europejskie i światowe standardy etyki oraz społecznej odpowiedzialności w działalności gospodarczej*, [w:] W. GASPARIKI (red.), *Europejskie standardy etyki i społecznej odpowiedzialności biznesu*, Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania im. Leona Koźmińskiego, Warszawa 2003, s. 54.
- ³⁾ *Zielona Księga Komisji Europejskiej – Green Paper for Promoting a European Framework for Corporate Social Responsibility*, COM (2001) 366 final, Bruksela 2001.
- ⁴⁾ M. RYBAK, *Etyka menedżera – społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004, s. 10.
- ⁵⁾ Inspiracja na podst. A. ŁASZYŃ, *Firma społecznie odpowiedzialna*, „Marketing w Praktyce” 2002, nr 7.

- ⁶⁾ Mittal Steel Poland SA przedsiębiorstwo hutnicze, które powstało na bazie czterech polskich hut: Katowice, Sędzimir, Cedler i Florian. Mittal Steel Poland SA jest firmą funkcjonującą w układzie interkontynentalnym. Spółka skupia około 70% produkcji krajowej hutnictwa żelaza i stali, zatrudnia ok. 13 000 pracowników, siedziba spółki mieści się w Katowicach.
- ⁷⁾ Informacja na podstawie: Prezentacja kodeksu etyki biznesu, HEN, „Polska Stal” nr 25/2005.
- ⁸⁾ B. GAJDZIK, *System społecznej odpowiedzialności biznesu – nowe wyzwanie dla przedsiębiorstw sektora hutniczego*, „Hutnik. Wiadomości Hutnicze” nr 11/2006, s. 519 na podst. www.mittal-steel.pl/default.aspx (marzec 2006).
- ⁹⁾ Na podstawie wewnętrznego raportu bhp przedsiębiorstwa Mittal Steel Poland SA.

BIBLIOGRAFIA

- [1] GAJDZIK B., *System społecznej odpowiedzialności biznesu – nowe wyzwanie dla przedsiębiorstw sektora hutniczego*, „Hutnik. Wiadomości Hutnicze” nr 11/2006, s. 514–519.
- [2] GASPARIKI W., LEWICKA-STRZAŁECKA A., ROK B., SZULCZEWSKI G., *Europejskie i światowe standardy etyki oraz społecznej odpowiedzialności w działalności gospodarczej*, [w:] W. GASPARIKI (red.), *Europejskie standardy etyki i społecznej odpowiedzialności biznesu*, Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania im. Leona Koźmińskiego, Warszawa 2003, s. 54.
- [3] ŁASZYŃ A., *Firma społecznie odpowiedzialna*, „Marketing w Praktyce” 2002, nr 7.
- [4] MARKOWSKI T., *Zarządzanie rozwojem miast*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999, s. 57.
- [5] *Prezentacja kodeksu etyki biznesu*, HEN, „Polska Stal” nr 25/2005.
- [6] *Raport bhp przedsiębiorstwa Mittal Steel Poland SA*.
- [7] REGULSKI J., *Ekonomia miasta*, PWE, Warszawa 1982, s. 58.
- [8] ROK B., *Więcej niż zysk czyli odpowiedzialny biznes. Programy, strategie, standardy*, Forum Odpowiedzialnego Biznesu, Warszawa 2001, s. 226–240.
- [9] RYBAK M., *Etyka menedżera – społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004, s. 10.
- [10] *Zielona Księga Komisji Europejskiej – Green Paper for Promoting a European Framework for Corporate Social Responsibility*, COM (2001) 366 final, Bruksela 2001.
- [11] *Strategiczny Cel dla Europy 2010*.
- [12] www.mittal-steel.pl/default.aspx (marzec 2006).

Summary

The subject of this paper is an analysis of one of the most important aspects of the modern management, which is corporate social responsibility (CSR). The key foundation of the concept is ascertainment that enterprise is the part of complex system in social space. The synonym of corporate social responsibility is humanization of business. Company takes care of stakeholders, society and environment. The social responsibility is an effective strategy which contributes to the increase of competitiveness and reputation company. The Corporate Social Responsibility (CSR) is a concept of voluntary considering by a company of social and ecological aspects in its business but more and more popular. The objective of this article is to describe new activities of social responsibility faced by metallurgical company Mittal Steel Poland (nowadays Arcelor Mittal).